

RAPPORT 2022:3

Koordinering av New European Bauhaus

Sammanfattning av Boverkets arbete

Titel: Koordinering av New European Bauhaus
Rapportnummer: 2022:3
Utgivare: Boverket, februari 2022
ISBN pdf: 978-91-7563-997-0
Diarienummer: 3.4.1 3614/2021

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Detta är Boverkets rapportering av regeringsuppdraget att, i syfte att stärka Sveriges bidrag, koordinera det svenska deltagandet i Europeiska kommissionens initiativ om ett nytt europeiskt Bauhaus (NEB). Boverket har löpande följt utvecklingen av NEB, arbetat med kunskapsspridning, möjliggjort nationell, nordisk och europeisk samverkan samt lyft fram ett antal goda exempel som svarar mot initiativets inriktning mot hållbarhet, inkludering och estetik.

Arbetet har skett i samarbete med myndigheter och andra berörda aktörer från akademi och näringsliv. För att hitta synergier mellan olika aktörers insatser har fokus varit att sprida information och att samla olika aktörer som varit drivande i initiativet.

Boverket vill betona vikten av att fortsatt följa initiativet, att utveckla nätverket för svenska aktörer och att skapa förutsättningar för svenska aktörer att kunna ta del av de stora medel för forskning och innovation som kommer att utlysas från EU inom område.

Underlag till rapport har tagits fram av konsult och sammanställts av Anette Löfgren och Suzanne Pluntke i samråd med Helena Bjarnegård.

Karlskrona februari 2022

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	7
Boverkets uppdrag	7
Initiativet New European Bauhaus	7
Genomfört och pågående koordineringsarbete	9
Samverkan	11
Kunskapsspridning	14
Utveckling av New European Bauhaus i EU	15
Möjliggörande av nordisk och nationell samordning	16
Goda exempel	17
Förslag till fortsatt arbete	21

Sammanfattning

Boverket har mellan juni 2021 och februari 2022 haft regeringens uppdrag att koordinera EU-initiativet New European Bauhaus (NEB) i Sverige, i syfte att stärka Sveriges svar på initiativet. Denna rapport beskriver resultaten av regeringsuppdraget samt förslag till fortsatt arbete.

NEB syftar till att integrera områden såsom konst, kultur, arkitektur, social inkludering, vetenskap och teknik för att hjälpa EU:s medlemsländer att nå sina klimatmål, samtidigt som man skapar goda platser för människor att bo, leva och verka. Kopplat till initiativet finns bland annat utlysningar av medel, konferenser, priser och högnivåpaneler.

Boverket har inom koordineringen arbetat med kunskapsspridning, möjliggörande av nationell, nordisk och europeisk samverkan samt med att lyfta goda exempel i initiativets anda.

Processen inom NEB i Sverige beskrivs från europeiskt håll som ett inspirerande gott exempel med snabbfotade myndigheter. Processen har dessutom gett några av de första konkreta resultaten bland medlemsländerna. Boverket ser dock att initiativet precis har börjat ge resultat i Sverige. Kommande år finns det därför mycket att göra för att ge arbetet och svenska aktörer maximal utväxling.

I förslagen till det fortsatta koordineringsarbetet lyfter Boverket vikten av kontinuitet i uppdraget, så även att denna kontinuitet följer EU-initiativets tidslinje. För att skapa förutsättningar för utveckling och spridning av resultat samt ge svenska aktörer bättre möjlighet till finansiering ser Boverket ett fortsatt och stärkt behov av att arbeta med kommunikation samt med översättning och tolkning av europeiska initiativ.

Rådet för hållbara städer är en viktig aktör i ett fortsatt NEB-arbete. I rådet samlas exempelvis flera av myndigheterna som ansvarar för att arbeta med svensk forsknings- och innovationsfinansiering. Boverket ser även stora möjligheter för utökad integrering av frågorna i ordinarie arbete hos såväl i regeringsuppdraget utpekade som andra. Under förslag till fortsatt arbete listas flera relevanta nationella, regionala och lokala aktörer och initiativ där Boverket ser potential för goda resultat vid ökad samverkan.

Boverket ser ett behov av samordning gällande offentliga finansiella stöd för hållbar stadsutveckling, där stöd kopplade till NEB är en integrerad del. Det kommer under kommande år att finnas stora medel tillgängliga på EU-nivå som skulle kunna komma svenska aktörer till gagn. För att detta ska ske krävs samordning och tydlig kommunikation om när medel finns tillgängliga att söka, vilka stöden vänder sig till och vad som krävs vid en ansökan. Boverket ser samarbetet inom Rådet för hållbara städer som en lämplig plattform för en sådan samordning.

Det finns flera initiativ i Sverige som ligger i linjen med NEB, till exempel när det gäller att samla aktörer i Sverige för att göra pilotprojekt och att ansöka om EU-medel. "Smart housing Småland" har tillsammans med flera regioner, länsstyrelser, Research Institutes of Sweden (RISE) och ett stort antal andra aktörer gjort en ansökan till EU:s stora så kallade lighthouse-utlysning. Det är ett initiativ som förenar offentliga och privata aktörer i flera regioner och som syftar till att utveckla hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer och hållbara byggmetoder. Ett annat exempel är "Borås Sciencepark" och "Borås Navet" som tidigt blev partners i initiativet. De har tillsammans med ett internationellt nätverk ansökt om medel i en internationell utlysning kopplat till NEB samt i bred samverkan utvecklat ett NEB-projekt med inriktning på barn och unga. Boverket anser att det internationella och nationella arbetet med NEB har lett till utökade nätverk, kunskapsutbyte samt möjlighet att gå samman för att söka pengar inom flera av de första utlysningarna inom området.

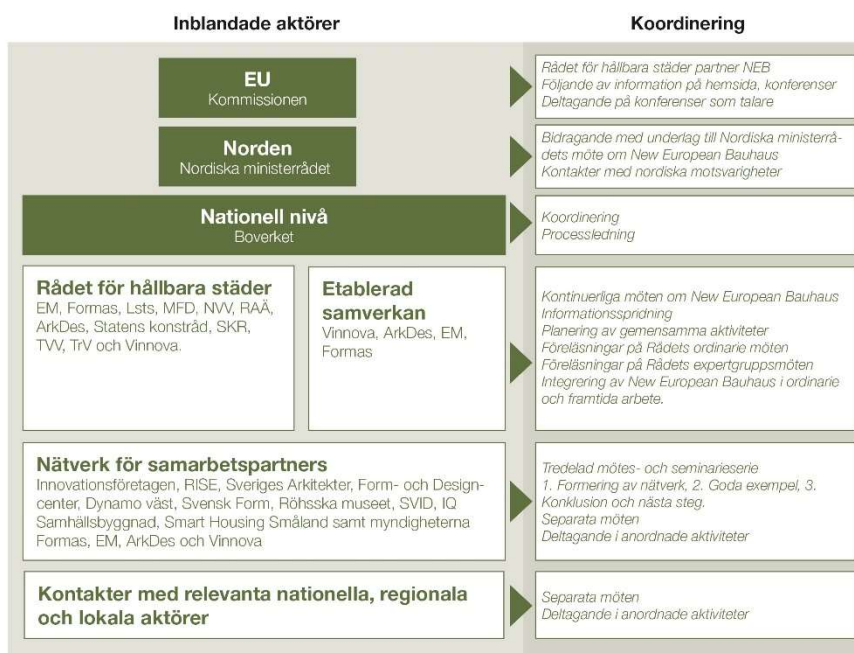
Boverket ser även stora möjligheter i en fortsättning av den myndighetsgemensamma aktiviteten "Visioner: i norr", som inspirerats av arbetssätten och ledorden i NEB. Multidisciplinära team med kompetenser i linje med NEB skissar under våren 2022 på nya, visionära idéer för utvecklingen av Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå med utgångspunkt i kommunernas unika förutsättningar och processer. "Visioner: i norr" är ett gott exempel på samverkan där ett ämne som spänner horisontellt över myndigheternas uppdrag skapar möjligheter för dem att snabbfotat och effektivt rikta gemensamma ansträngningar mot ett avgränsat projekt. Visioner: i norr bidrar till såväl konkreta resultat som strategisk utveckling inom myndigheterna som hos kommunerna. Boverket ser möjligheter till utveckling i såväl myndighetsgemensam stöttning vid implementering som i fortsatt arbete med ovan nämnda kommuner. Till exempel genom en breddning av perspektiven till fler teman och/eller geografiska områden samt fler liknande myndighetsgemensamma initiativ.

Inledning

Boverkets uppdrag

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att koordinera det svenska deltagandet i Europeiska kommissionens initiativ om ett nytt europeiskt Bauhaus, New European Bauhaus (NEB), i syfte att stärka Sveriges bidrag till initiativet. I uppdraget ingår att sprida kunskap om NEB till berörda aktörer, möjliggöra nordisk och nationell samordning samt att lyfta fram ett antal goda exempel som svarar mot NEB:s inriktning mot hållbarhet, inkludering och estetik. Boverket ska även löpande följa utvecklingen av NEB, vid behov bistå Regeringskansliet i dess arbete med NEB samt föreslå hur arbetet i Sverige kan fortsätta efter att Boverkets uppdrag avslutats.

I uppdraget beskrivs att det etablerade samarbetet kring NEB som Boverket under våren 2021 bedrivit tillsammans med Energimyndigheten, Formas, Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), Vinnova, Innovationsföretagen, RISE och Sveriges Arkitekter ska beaktas.

Boverkets samverkanspartners i koordineringsarbetet.

Initiativet New European Bauhaus

NEB aviserades av Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen i ett state of the union-tal i EU-parlamentet och skickades hösten 2020 som ett förslag till kommissionen i meddelandet "En

renoveringsvåg för Europa – miljöanpassa våra byggnader, skapa jobb och förbättra liv” (COM (2020) 662 final).¹

NEB syftar till att stärka estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställningen av samhället, det vill säga arbetet för att nå EU:s mål om en klimatneutral union senast år 2050. Initiativet presenteras som en multidisciplinär rörelse som syftar till att bygga broar mellan naturvetenskap, kultur, teknologi och konst. Samverkan och samskapande står i centrum samt möjligheten att använda den gröna och digitala omställningen för att förbättra våra liv.²

Den första fasen i initiativet pågick från oktober 2020 till juni 2021. Den omfattade en samskapande process, där multidisciplinära nätverk med offentliga aktörer, akademi, organisationer och medborgare i medlemsstaterna utvecklade idéer och lösningar för framtidens hållbara, inkluderande livsmiljöer.

Den andra fasen (från september 2021 och framåt) omfattar implementering av dessa idéer och lösningar, bland annat genom pilotprojekt, utvecklad kunskapsspridning och byggande av nätverk. Inom EU:s etablerade stödsystem har under höst och vinter 2021 ett antal utlysningar med fokus på NEB genomförts. Detta under tre huvudteman:

- Omvandling av platser, med bland annat Horisont-utlysningar om så kallade ”Lighthouse demonstratorer” och socialt hållbara bostäder.
- Omvandling av gynnsamma innovationsmiljöer, med bland annat LIFE-utlysning om cirkulär ekonomi. Spridning av nya betydelser i New European Bauhausörder (meanings), med bland annat Erasmus-utlysning för europeiska unga

Den avslutande fasen inleds år 2023, då erfarenheter och goda exempel ska spridas inom och utanför EU. Genomförandet av NEB är kopplat till andra delar av EU:s politik, bland annat kommande Horisont Europa, återhämtningsplanen och sammanhållningspolitiken.

¹ [About \(europa.eu\)](#) Hämtad 2022-01-31.

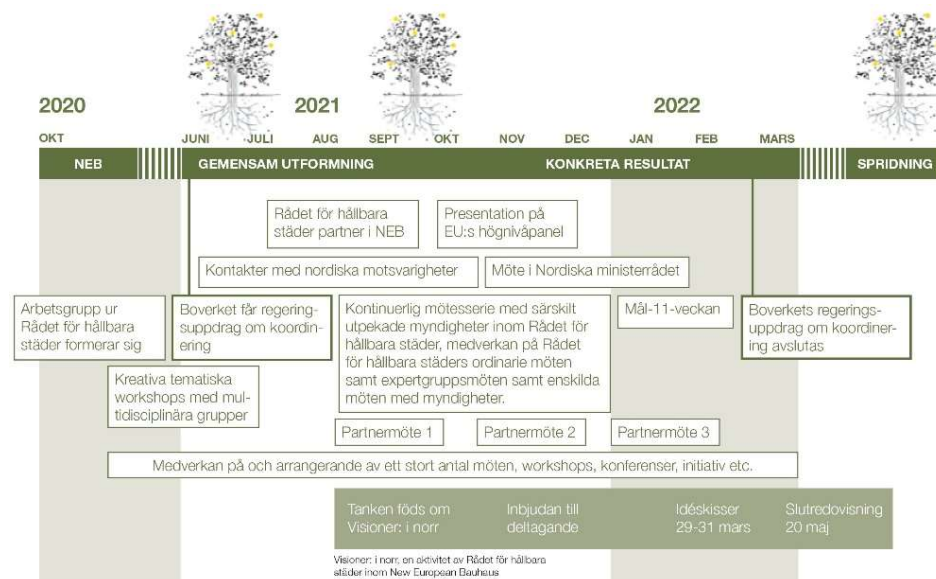
² [New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together. \(europa.eu\)](#) Hämtad 2022-01-31.

Genomfört och pågående koordineringsarbete

När initiativet från EU kom vid årsskiftet 2020/2021 var det flera organisationer i Sverige som valde att engagera sig i det europeiska arbetet, inspireras av initiativets arbetssätt och ledord och tidigt anordna en rad aktiviteter både på nationell nivå och lokalt i olika regioner. RISE, Borås Science park, Borås Navet samt Göteborgs universitet blev tidigt svenska partners i NEB. Under hösten har bland annat Form- och designcenter, Malmöuniversitet och Linköpings universitet anslutit. I juni 2021 bjöd RISE in till en nationell heldagskonferens. Ett antal organisationer, exempelvis Sveriges Arkitekter, har under året anordnat informationsmöten och debatter.

En organisation som tidigt valde att undersöka innehållet i initiativet var Rådet för hållbara städer. Fem av myndigheterna i Rådet (ArkDes, Boverket, Energimyndigheten, Formas och Vinnova) anordnade under våren 2021 ett antal tvärdisciplinära workshops med inbjudna från såväl myndigheter som relevanta branschaktörer inom kreativa näringar. Arbetet sammanfattades i en rapport som skickades till EU:s arbetsgrupp för NEB genom riksarkitekt och ordförande för Rådet för hållbara städer, Helena Bjarnegård.

Då Boverket i juni 2021 fick uppdraget att koordinera det svenska deltagandet i NEB valde myndigheten att dra nytta av och fortsätta bygga på de insikter och samverkansformer som tidigare arbete gett. Fokus under hösten 2021 har framför allt legat på nationella aktörer. Boverket ser nu både att lokala aktörer runt om i Sverige som stiger fram inom initiativet och att det finns fortsatt intresse för nordisk samverkan. Nedan följer en beskrivning av genomförda och pågående aktiviteter inom Boverkets koordineringsuppdrag.

Schematisk tidslinje över Boverkets genomfört och pågående koordineringsarbete med New European Bauhaus, NEB.

Sammanfattningsvis har arbetet inom koordineringsuppdraget handlat om att:

- Löpande följa utvecklingen av NEB samt sprida kunskap om initiativet till berörda aktörer.
- Möjliggöra nordisk och nationell samordning.
- Lyfta fram ett antal goda exempel som svarar mot initiativets inriktning mot hållbarhet, inkludering och estetik.
- Inkludera aktörer och främja samverkan.

Schematisk översikt över aktiviteter i Boverkets koordineringsuppdrag.

Samverkan

En stor del av koordineringsuppdraget innefattar organisering, nätverkande och kommunikation. Arbetet har skett genom statlig myndighetssamverkan samt genom samarbete med andra berörda aktörer. Boverket har strävat efter att genom både nya och fördjupade kontakter och samverkansformer ge ”ringar på vattnet” ute i samhället.

Kraften i NEB initiativet handlar om att EU uppmana aktörer runt om i Europa att ifrån sina olika perspektiv bidra till att hitta lösningar på våra stora samhällsutmaningar. Främjande och stödjande insatser har förespråkats i stället för att styra. Många olika typer av aktörer från många olika discipliner har bjudits in till att bidra. De aktörer som är intresserade av att arbeta med NEB i Sverige kommer därför från ett stort antal sektorer och såväl från offentliga myndigheter och näringsliv som akademi. Samverkan har därför varit tvärsektoriell, tvärdisciplinär med såväl lokala som nationella aktörer. Fokus har varit att sprida information, men också att samla drivande aktörer inom NEB och hitta synergier mellan dessa aktörers aktiviteter.

Boverket vill särskilt lyfta sättet för statlig myndighetssamverkan som växt fram och fått skjuts genom uppdraget. Något som framför allt gett konkret resultat i den myndighetsgemensamma aktiviteten ”Visioner: i norr”. Där har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer gemensamt hanterat såväl en öppen utlysning som utvärdering av densamma och kontakt med såväl bransch som kommuner. Arbetet har varit multidisciplinärt och fokus har varit att arbeta tillsammans med kommuner, med konkreta platser och att bjuda in skickliga yrkespersoner från olika branscher till arbetet.

Myndighetssamverkan

De myndigheter som omfattas av regeringsuppdraget hade redan ett etablerat samarbete gällande NEB, tillika kopplar deras verksamhetsområden till NEB. Boverket har i samband med genomförandet av regeringsuppdraget förtätat sitt samarbete med Energimyndigheten, Formas, ArkDes och Vinnova. Myndigheterna har haft möten varannan vecka med såväl informationsspridning som gemensam planering av olika insatser.

Boverket har inhämtat synpunkter, idéer och möjligheter till samverkan från övriga myndigheter i Rådet för hållbara städer³ samt från utpekade samarbetspartner och andra berörda lokala och regionala aktörer.

Boverkets koordinering har träffat Rådet för hållbara städers expertnätverk vid två tillfällen. Vid det första tillfället informerade Boverket om

³ Myndigheter som ingår i Rådet är Boverket, Energimyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes, Statens konstråd, SKR, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova.

arbetet med NEB, vad bakgrunden och syftet med initiativet är samt vad som sker inom koordineringsuppdraget. Experterna visade ett stort intresse för frågorna och för fortsatt samverkan. De tog upp synergimöjligheter och vidare utveckling såsom exempelvis nyttjande av Riksantikvarieämbetets kunskap om värden i befintlig bebyggelse och Trafikverkets stora infrastruktursatsningar, speciellt i Norrbotten och Västerbotten. Vid det efterföljande mötet låg fokus på hur experterna ser att Rådet ytterligare kan dra nytta av NEB samt vilka deras medskick är till ett fortsatt arbete och till den besläktade aktiviteten ”Visioner; i norr”. Resultatet från detta sammanfattas under rubriken ”Förslag till fortsatt arbete”.

Boverket har även träffat myndigheterna enskilt för att informera om NEB och stödja en integrering av frågorna i deras ordinarie arbete.

Som en följd av myndighetssamarbetet, koordineringsuppdraget och mot bakgrund av regeringens satsning i Norrbotten och Västerbotten skapades en myndighetsgemensam aktivitet kallad ”Visioner; i norr”. Inom aktiviteten har multidisciplinära team bjudits in för att skissa på utvecklingen i Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå.

Samarbete med utpekade aktörer

Inom ramen för koordineringsarbetet samarbetar Boverket även med Innovationsföretagen, RISE och Sveriges Arkitekter samt andra relevanta aktörer. Det etablerade samarbetet har utvecklats till att omfatta fler organisationer i ett nätverk som till en början tog sin utgångspunkt i de organisationer som fanns utpekade i regeringsuppdraget om NEB. Om koordineringsuppdraget fortsätter så behöver nya organisationer som tagit egna initiativ inom NEB bjudas in. Följande organisationer ingår i nätverket:

- Innovationsföretagen
- RISE
- Sveriges Arkitekter
- Form- och Designcenter
- Dynamo väst
- Svensk Form
- Röhsska museet
- Stiftelsen Svensk industridesign (SVID)
- IQ Samhällsbyggnad
- Formas
- Energimyndigheten
- ArkDes

- Vinnova.

Arbetet med detta nätverk har fokuserats kring en mötes- och seminarie-serie med följande agenda:

1. Forma samarbete.
2. Lyfta goda exempel.
3. Konkludera och diskutera nästa steg.

Boverket har varit sammankallande och processledare. Mötesupplägget har varit inbjudande och samskapande med workshops och talare från de inbjudna organisationerna. Samarbetet har även förtätats genom separata möten samt deltagande på varandras aktiviteter och konferenser.

Möten med utpekade aktörer

Boverket har tre gånger kallat till möten med nämnda aktörer. Syftet med mötena var att ge en omvärldsbevakning inom NEB, samla in information från deltagare om vad som händer i deras organisationer kopplat till NEB, ge möjlighet för deltagarna att diskutera möjligheter samt att lära känna varandra. Mötena har gett ringar på vattnet i form av nya samarbeten, gemensamma svar på utlysningar och gemensam planering av initiativ. Mötena har också varit uppskattade av deltagarna eftersom de ser ett behov av fortsatt forum för dessa frågor.

Det första mötet fokuserade på att ge information om NEB, tidigare genomfört arbete och bakgrund till Boverkets regeringsuppdrag samt att skapa ökad förståelse för deltagarnas uppdrag och ingångar till NEB. Samarbetsparterna bjöds även in till fördjupade samtal om vilka samarbeten de såg kopplat till NEB.

Under det andra mötet låg fokus på goda exempel i NEB:s anda och hur parterna kan skapa bättre förutsättningar för samverkan. Diskussionerna handlade om samverkan mellan inbjudna aktörer, men även om vilka övriga aktörer som ansågs relevanta för bredare samverkan och initiativ. Under rubriken "Goda exempel" framgår vilka exempel som nämndes under mötet.

Vid det tredje mötet samlades alla partners för att ta del av aktuell information och aktuella utlysningar samt för att diskutera insikter och lärdomar från NEB och hur arbetet kan tas vidare framåt. Deltagarna upplevde att det fanns stort intresse bland de organisationer som blivit medvetna om NEB. De ansåg även att NEB bidragit till ytterligare förskjutning mot en inkluderande samhällsutvecklingsprocess där fler perspektiv lyfts och samverkan står i centrum. Det underströks att NEB:s utformning som designprocess medför att arbetet fortfarande är i sin linda och just börjat ge resultat samt att det fortfarande finns otydligheter kring hur processen kommer att utveckla sig framöver och vilka de konkreta resultaten

blir. För att få en större genomslagskraft i det ordinarie arbetet hos deltagande aktörer fanns det därför en önskan om att NEB ska fortsätta genom fler konkreta aktiviteter.

Som konkreta resultat av hittills genomfört arbete lyftes att estetik, gestaltning och sociala värden tydligare integrerats i utlysningar och program. Ett exempel är Vinnovas utlysning ”Attraktiva livsmiljöer” och ett annat är att NEB nu tagits med som perspektiv i Viable cities arbete med klimatkontrakt. Samarbetet i ”Visioner: i norr” lyftes som ett nytt sätt att skapa samarbete mellan myndigheter och bransch, vilket har hjälpt initiativet att bli tydligare och mer konkret.

Under rubriken ”Förslag till fortsatt arbete” finns förslag till fortsatt arbete från detta möte.

Kunskapsspridning

Kommunikation

En viktig del i uppdraget har varit att sprida kunskap och information om NEB. I kommunikationen har främst tre kanaler använts: Boverkets och Rådet för hållbara städers webbplatser, social media samt möten, seminarier och konferenser, särskilt Mål 11-veckan i januari 2022 där NEB var ett integrerat tema under flera sessioner samt erhöll en egen session.

Webbplats

Boverkets webbplats uppdateras löpande om vad som händer i Sverige och inom EU.⁴ NEB baseras på en designprocess som består av tre olika faser, vilka beskrivs på webbplatsen med hänvisade länkar till EU:s webbplats. Under respektive fas berättas om pågående initiativ och aktuella utlysningar. På webbplatsen finns också intervjuer med olika aktiva aktörer, med syftet att visa såväl vad aktörerna har på gång som deras förväntningar och mål med NEB.

På webbplatsen finns även information om det gemensamma initiativet ”Visioner: norr”, som inspirerats av NEB, till exempel vilka team som valdes ut till att skissa i Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå samt Skellefteå och Umeå.

Konferenser, seminarium och möten

För att sprida kunskap om bakgrunden till NEB, Sveriges roll samt vad som händer i Sverige med koppling till initiativet har Boverket deltagit på ett stort antal konferenser med olika målgrupper. Boverket har också haft möte med regeringens samordnare för utvecklingen i Norrbotten och Västerbotten, IQ samhällsbyggnad, länsstyrelserna i Norr- och

⁴ [Koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt Bauhaus - Boverket](#) Hämtad 2022-01-31

Västerbotten samt kommunerna i ”Visioner: i norr”. Genom konferenser och möten har Boverket nått ut brett och kunnat föra direktdialog med specifika aktörer. Vid tillfällena har det även diskuterats hur berörda aktörer kan och vill involveras i arbetet.

Urval av konferenser och föreläsningar:

- Almedalsveckan. Information om NEB vid RISE och ”Smart housing Småland” event.
- Byggforum, en konferens med blicken på ett starkare hållbarhets- och miljötänk. Inledningstal om politik för gestaltad livsmiljö samt EU:s initiativ NEB.
- Boverksdagarna 2021, en konferens med fokus på dialog om ett hållbart byggande och boende. Session om NEB.
- EU-föreläsning om ”Visioner: i norr”. Arrangerat av den europeiska NEB- gruppen för aktörer inom hela Europa som är engagerade i initiativet.
- ”Building Sustainability”, Nordens ledande konferens om hållbart samhällsbyggande. Introduktionsföreläsning om hållbar utveckling och olika initiativ, exempelvis NEB.
- Arkitekturdagarna i Malmö. Debatt om NEB.
- Stockholms byggnadsföreningen. Föreläsning om NEB.
- Dialogmöte stadsarkitekter. Information om NEB.
- Konferens Socialt byggande. Deltagande i session om NEB anordnad av ”Borås Science park” och ”Borås Navet”.
- Mål 11-veckan. NEB lyftes vid tre tillfällen i programmet: sessionen ”Skapa och utveckla hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer”, sessionen ”Samverkan gestaltad livsmiljö” samt i slutsessionen.

Utveckling av New European Bauhaus i EU

Boverket har följt utvecklingen i EU genom EU:s webbplats för NEB, EU:s nyhetsbrev och sociala medier. Information har också erhållits genom direktkontakt med EU:s representanter för frågorna, genom involvering av en EU-representant i Boverkets aktiviteter samt genom deltagande på EU:s seminarier.

På EU:s webbsida om NEB finns information om process, forum, utlysningar, tävlingar och andra initiativ.⁵ Webbsidan ger mycket bra kunskap

⁵ [New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together. \(europa.eu\)](https://new-european-bauhaus.europa.eu/) Hämtad 2022-02-02.

kring processen och de aktiviteter som berör Sverige och svenska aktörer. Då webbsidan uppdateras dagligen har Boverket valt att länka direkt från Boverkets webbsida⁶ samt även sprida denna information via www.hallbarstad.se.⁷

Under arbetet med regeringsuppdraget har Rådet för hållbara städer blivit partner i initiativet. Inspel till EU:s arbete har bland annat gjorts genom Rådet för hållbara städer och genom Nordiska ministerrådet. Exempelvis formulerades i skrift resultatet av Rådet för hållbara städernas workshops om NEB och skickades som ett inspel till EU:s arbete. Detsamma gällde Nordiska ministerrådets workshops som sammanfattades och översändes till EU via värdlandet Finland. Denna sammanställning finns att hämta på webbsidan om nordiska perspektiv för NEB.⁸

Boverket har även deltagit i workshop med NEB-gruppen om hur de ska lägga upp sitt arbete med aktiviteten NEB-labs.⁹

Det framtida arbetet handlar mycket om att informera svenska aktörer om olika former av utlysningar kopplade till NEB. För att öka kunskapen om utlysningarna har Boverket under hösten tagit Vinnova till hjälp för att informera vid möten med olika aktörer.

NEB har under senare delen av hösten utsett nationella kontaktpunkter. Boverket var med på ett uppstartsmöte för nationella kontaktpunkter i januari och kommer att följa hur arbetet utvecklas.

I januari 2022 genomfördes ett möte mellan svenska partners i NEB på en europeisk nivå och berörda personer från EU. Sverige har nyligen fått ett antal nya partners i initiativet och det finns anledning att öka kontaktytan mellan de svenska aktörer som gått in som partners i EU:s initiativ. ”Borås Sciencepark” och ”Borås navet” tog initiativ till att bjuda in till ett möte under våren i syfte att hitta synergier vad gäller ansökningar om forsknings- och innovationsmedel med mera.

Möjliggörande av nordisk och nationell samordning

Nordisk samordning

Den nordiska samordningen har skett genom Nordiska ministerrådet. Boverket har deltagit i detta arbete. Boverket har även haft separat kontakt med nordiska koordinerande organisationer. De nordiska länderna har valt olika strategier för sitt arbete och sin koordinering. I Danmark har processen drivits av näringslivsaktörer och i Finland av miljöministeriet.

⁶ [Koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt Bauhaus - Boverket](#) Hämtad 2022-02-02.

⁷ [Hållbar Stad \(hallbarstad.se\)](http://HallbarStad.hallbarstad.se) Hämtad 2022-02-02.

⁸ [Nordicbauhaus landing page](#) Hämtad 2022-01-31.

⁹ [Konkreta resultat \(europa.eu\)](#) Hämtad 2022-02-02

Finland har även i sin ordföranderoll i Nordiska ministerrådet drivit frågorna på en nordisk nivå, där koordinering av co-creation-fasen faciliterades av organisationen Archinfo, men leddes av finska miljöministeriet.

Nordiska ministerrådet hade i november 2021 ett särskilt möte mellan EU:s arbetsgrupp för NEB och de nordiska bostadsministrarna/statssekreterare. Utkomsten av mötet var en tydlig vilja till samverkan, med fokus på klimat och cirkularitetsfrågor. Arbetet föreslås tas vidare genom Nordiska ministerrådets sekretariat.

Nationell samordning

Stora delar av den nationella samordningen har skett genom samarbete i Rådet för hållbara städer samt genom möten med de i regeringsuppdraget utpekade aktörerna, vilket beskrivs under rubriken ”Samverkan”. Utöver detta kan även nämnas ett möte (genomfört av Arkus i januari 2022) med svenska finansiärer om hur forskning och utveckling kan svara mot NEB:s ambitioner. Mötet ledde till en fortsatt process där fler finansiärer ska engageras framöver. I slutet av januari har det även varit ett möte på europeisk nivå med de svenska organisationer som blivit accepterade som partners i EU:s NEB organisation. Vid mötet erbjöd sig ”Borås Science” park och ”Borås Navet” att vara värdar för ett fysiskt möte med svenska aktörer under våren alternativt hösten 2022.

Goda exempel

Goda exempel på Boverkets webbplats och i sociala medier

Boverket har intervjuat de i regeringsuppdraget utpekade aktörerna och inhämtat goda exempel som publicerats på Boverkets webbplats.¹⁰ Exempelen handlar både om initiativ som kan knytas till NEB och initiativ som inspirerats av ledorden och det inkluderande och multidisciplinära arbetssättet i NEB. Det handlar också om aktiviteter som redan innan NEB startades arbetar i denna anda. Vid intervjutillfällena har Boverket även fått in flera bra exempel på utlysningar med kopplingar till NEB. Till exempel Vinnovas utlysning ”Framtidens attraktiva livsmiljöer” och Energimyndighetens forsknings- och utvecklingsprogram ”Spara och Bevara” som ska öka kunskapen om energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Ett annat exempel är ”Design för energieffektiv vardag”, ett program från Energimyndigheten (med SVID som koordinator¹¹) som kombinerar energi, design och beteende och som kan ge ekonomiskt stöd till forsknings- och utvecklingsprojekt som påskyndar omställningen till ett energi- och resurseffektivt samhälle. ”Response” är ett EU-finansierat

¹⁰ [Röster om New European Bauhaus - Boverket](#) Hämtad 2022-02-02.

¹¹ Stiftelsen Svensk Industridesign

projekt där små och medelstora företag i Region Jämtland Härjedalen får fördjupad kunskap i cirkulär ekonomi, omvärldsspaning och hur de globala målen påverkar dem.

Energimyndighetens forskningsprogram ”Människa, energisystem, samhälle” har kunskap och kompetens om komplexa samband och motsättningar i hantering av energi- och klimatfrågorna i fokus. Programmet är en satsning på tvärvetenskaplig, samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning inom energi- och klimatområdet.

Ett annat exempel är från Form och Designcenter. Som officiell partner i NEB är de med i arbetet med att kartlägga och genom webblänkar kommunicera satsningar som bidrar till ”best practice” med fokus på inkludering, transformation och lokal produktion.

Andra exempel på satsningar i linje med NEB är innovationsprogrammen ”Viable Cities” och ”RE:source” som fokuserar på samverkan för att utveckla cirkulära, resurseffektiva materialflöden. ”Förnyelselabbet” är en laborativ designmetodik som genom en sektorsövergripande innovations- och samverkansplattform arbetar med användarens perspektiv för att kunna lösa komplexa frågor på nationell nivå.

Goda exempel från olika aktörer

Flera av de parter som Boverket har samverkat med ser att deras grunduppdrag i stort speglar NEB:s intentioner. Detta framgick inte minst vid den workshop med fokus på goda exempel som Boverket genomförde.

Exempel som lyftes fram vid workshopen var bland annat ArkDes Think Tanks arbete, deras initiativ ”Street move” och deras konferenser.¹² Ett annat exempel som nämndes var de så kallade ”Klimatkontrakten”, en kraftsamling från svenska städer där involverade partner tar ansvar för att konkret bidra till att öka takten i klimatomställningen. Tillsammans med Viable cities har RISE regeringsuppdraget ”Stöd till innovationsarbete”, om hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten. De kommande stora världskongresserna för arkitekter (UIA) och landskapsarkitekter (IFLA) under år 2023 ses som viktiga framtida mötesplatser där goda exempel och resultat från NEB kan spridas.

I ett EU-möte med svenska partners lyfte även ”Borås Navet” och ”Science park Borås”, som gick med i ett tidigt skede, att engagemanget hade lett till utvecklingsmöjligheter och gemensamma projekt som exempelvis ”Goodlash” som involverar barn och unga. De lyfte även fördelen av de omfattande nätverken och att de genom dessa fått såväl internationella

¹² [ArkDes Think Tank – en kreativ nod för forskning och samverkan](#) Hämtad 2022-02-08

som nationella kontakter. Tack vare detta ingår nu innovationsteamet för Borås i det strategiska statliga innovationsprogrammet ”Viable cities”.

Boverket kan konstatera att mycket dialog pågår runt om i Sverige och att flera nya initiativ som kopplar till NEB:s kärnvärden (vackert, hållbart och inkluderande) har startats. Flera aktörer är också intresserade av att söka EU-medel. Exempelvis har innovationsarenan ”Smart Housing Småland”, som arbetar för livsmiljöer i trä och glas, ansökt om medel i EU:s så kallade lighthouse-utlysning.

Visioner: i norr

Som en följd av samarbetet i Rådet för hållbara städer skapades den myndighetsgemensamma aktiviteten ”Visioner: i norr”. Boverket vill lyfta aktiviteten som ett gott exempel som inspirerats av NEB. Detta är dock inte finansierat av EU utan är ett svenskt initiativ som valt att arbeta utifrån NEB:s ledord och genom ett multidisciplinärt arbetssätt. Det är även ett gott exempel på myndighetssamverkan och att sätta de lokala platserna i centrum och bjuda in kreativa näringar till idéskapande.

I aktiviteten har multidisciplinära team med kompetenser i linje med NEB bjudits in för att skissa på nya, visionära idéer för utvecklingen av Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå. Detta med utgångspunkt i kommunernas unika förutsättningar och processer. Att aktiviteten fokuserar på just dessa sex kommuner beror på att de har stora utvecklingsbehov. I flera av de sex kommunerna växer storskaliga gröna industrietableringar fram. Svenska företagare och entreprenörer vill gå i spetsen för omställningen till en fossilfri värld, genom satsningar på exempelvis koldioxidfri stålindustri, batterier och vätgas. Samtidigt innebär det att kommunerna snabbt behöver växa.

I en utlysning öppen mellan den 1 november och den 1 december 2021 fick tvärssektoriella team med konstnärlig höjd anmäla sitt intresse. Det som efterfrågades var exempelvis studenter, arkitekter, forskare och konstnärer med kompetens inom inkluderande, hållbara och vackra livsmiljöer. Utlysningen fick ett stort gensvar. Totalt kom 55 ansökningar in, varav 11 team har valts ut för att arbeta utifrån frågeställningar rörande utvecklingen av kommunerna. De team som har blivit utvalda har möjlighet att söka bidrag från Vinnova om totalt 300 000 kronor per projekt. Finansiering sker genom ett samarbete mellan Vinnova och Formas. Slutredovisning är planerad till maj 2022, men tidplanen kan påverkas av det aktuella smittläget av covid-19.

”Visioner: i norr” är ett gott exempel på samverkan där ett ämne som spänner horisontellt över flera statliga myndigheters uppdrag skapar möjligheter för dem att snabbfotat och effektivt rikta gemensamma ansträngningar åt ett avgränsat projekt. Det bidrar till såväl konkreta resultat som strategisk utveckling. Tillsammans med berörda kommuner har en

arbetsgrupp bestående av representanter från Vinnova, Formas, ArkDes, Energimyndigheten och Boverket utformat aktiviteten. Alla myndigheter har bidragit med sin expertkunskap och tid.

Förslag till fortsatt arbete

I regeringsuppdraget beskrivs att NEB går väl i linje med bland annat regerings strategi för levande städer och riksdagens mål för gestaltad livsmiljö. NEB förändras dock ständigt och har ursprungligen varit svårt att tolka. Under hösten har det dock blivit tydligare att detta är ett initiativ som bjuder in många typer av professioner och organisationer för att i ett brett perspektiv tänka nytt kring hållbar samhällsutveckling. Detta avspeglas även i bredden av olika aktörer som intresserat sig för initiativet. Bland svenska partners finns nu bland annat forskningsinstitut, science parks och flera universitet. Dessa arbetar med breda frågor kopplat till hållbar utveckling, allt från klimatkontrakt till scenkonst.

Under det senaste halvåret har EU:s koordineringsfunktion förbättrats, flera nya kontaktytor har öppnats upp och genom webbsida och nyhetsbrev har de utvecklat sin informationsspridning. Nyhetsbrev är lätta att anmäla sig till och hemsidan fylls kontinuerligt på med nya information. EU har nyligen startat ett arbete med nationella kontaktpunkter samt bjuder in till bredare nätverk än det ursprungliga partnernätverket.

Nedanstående förslag baseras på inspel insamlat vid olika koordineringsmöten under hösten 2022 samt på den senaste NEB-utvecklingen på EU-nivå.

Stora möjligheter till forsknings- och innovationsfinansiering och behov av samordnad information till svenska aktörer

I takt med att NEB formas kommer nya möjligheter att söka finansiella stöd, bland annat för forskning och innovation. Ur informationen som EU släppte våren 2021 framgick att det skulle finnas pengar att söka inom en specifik NEB-utlysning kopplat till ett antal geografiska platser. Under året har i stället NEB utvecklat ett samarbete med ett antal av de stora finansieringsprogrammen inom EU. NEB:s perspektiv är därför med i ett stort antal utlysningar inom EU:s olika program, exempelvis ”Green deal”, ”Horizon” och ”Life”. Några exempel på konkreta utlysningar som släpps under 2022 är ”Lighthouse demonstrators – Horizon europe missions”, ”Social and affordable housing district demonstrators”, ”Affordable housing initiative” och ”Circular economy”.

För Sverige är det viktigt med internationell uppväxling av forsknings- och innovationsmedel, vilket gör det fortsatt viktigt att följa NEB-initiativet inom EU. Det finns ett antal myndigheter som arbetar med finansiering av forskning- och innovation, exempelvis Formas, Vinnova, Tillväxtverket och Energimyndigheten. I en förstudie som dessa myndigheter har gjort inom Rådet för hållbara städer fastslås att det finns ett behov av samordning kring finansiering från EU. I samma förstudie föreslås denna samordning kopplas till Rådet för hållbara städer. Eftersom NEB nu

integreras i EU:s ordinarie finansieringsprogram ställer sig Boverket bakom en samverkan enligt nämnda förslag. Detta innebär bland annat att information om olika utlysningar samlas under Rådet för hållbara städer webbplats hallbarstad.se. Samverkan behöver ske mellan myndigheten som är nationell kontaktpunkt och de finansierande myndigheterna inom Rådet för hållbara städer vad gäller frågor om internationell finansiering för forskning och innovation.

Behov av svenska nätverk för kunskapsdelning

EU har under hösten breddat uppdraget, bjudit in fler aktörer och nyligen utvecklat digitala plattformar för nätverkande. Flera aktörer som nu är svenska partners har vittnat om att nätverken inom EU har haft betydelse. Flera svenska aktörer är med i internationella utlysningar med sökande från flera EU-länder, exempelvis Borås Science park. För lokala aktörer runt om i Sverige är nätverken mycket betydelsefulla. För att komma i kontakt med EU och andra internationella aktörer behövs dock ingen svensk koordinering. EU erbjuder nu ett stort antal event, nätverksträffar och digitala mötesmöjligheter. EU kommer även att skala upp sitt arbete med partners så att alla som önskar kan delta. Initiativet går under arbetsnamnet NEB friends.

Boverket ser dock att det finns ett fortsatt behov att samla aktörer i Sverige med stort intresse av NEB så att dessa på ett enkelt sätt kan utbyta erfarenheter. En arbetsuppgift för en nationell kontaktpunkt skulle därför vara att några gånger per år samla partners och andra aktiva organisationer för att följa upp arbetet, koppla samman aktörerna med andra initiativ i Sverige samt fånga upp större förändringar inom NEB. Organisationen som innehar uppdraget att vara nationella kontaktpunkt ansvarar för att nationella träffar sker, värdskapet kan med fördel växla mellan svenska partners. Viktig samverkanspart vad gäller svenska nätverk är Rådet för hållbara städer.

Behov av kunskapsspridning om NEB och svenska aktörers medverkan

Information om EU:s arbete

EU:s arbete med informationsspridning har förbättrats under hösten 2021. Deras webbsida uppdateras ständigt med ny information och det finns ett antal nyhetsbrev som är lätta att anmäla sig till. Tack vare dessa förbättringar anser Boverket att det saknas behov av att bygga upp en svensk digital NEB-plattform för att tillgängliggöra information från EU.

Det finns dock översättningsproblematik vad gäller grundläggande delar i NEB. Beroende på översättning kan ord få olika betydelse, vilket kan medföra att information blir svår att ta till sig. Grundläggande information om NEB på svenska kan därför med fördel finnas på boverket.se och speglas upp på hallbarstad.se.

Information om svenska initiativ inspirerade av eller finansierade av NEB

NEB har utvecklats till att alltmer vara ett initiativ som går in som perspektiv i ett antal andra områden, vilket också gäller det svenska arbetet. Att ta fram en gemensam kommunikationsplattform för alla NEB-initiativ är därför inte rimligt eller önskvärt. Information om de initiativ som görs inspirerade av NEB, eller med finansiering från NEB, kan med fördel i stället spridas av ansvariga organisationer, i deras egna kanaler. En vidareutveckling av hashtag #NEBSwe kan göra det enklare att hitta information om svenska projekt kopplade till NEB.

Det bör dock finnas grundläggande information om vilka som är svenska partners och vilken organisation som är svensk kontaktpunkt för NEB. Den myndighet som är nationell kontaktpunkt kan ha enkel information på sin hemsida. I samverkan med Rådet för hållbara städer kan även webbplatsen hallbarstad.se spegla denna information för ytterligare spridning. På hallbarstad.se finns redan idag information om ett antal utlysningar som myndigheterna i Rådet för hållbara städer gör. Där finns även ett kalendarium och möjlighet att visa goda exempel.

Möjlighet att driva nordiskt samarbete genom Nordiska ministerrådet

Många efterfrågar nordiskt samarbete. De nordiska länderna har mycket gemensamt och tillsammans kan länderna bli en stark röst i Europa. Nordiska ministerrådet ger goda möjligheter för fortsatt arbete eftersom det där finns stabila nätverk upparbetade. Nordiska ministerrådet har under 2021 redan samarbetat kring NEB.

Sammanfattande slutsatser

Det svenska koordineringsuppdraget ska vara litet till sin omfattning och fokusera på att samla aktörer och ge grundläggande information. Detta för att, utan att dominera, på ett enkelt sätt bidra till att kontakter skapas och viktig information fångas upp.

För att skapa kontinuitet anser Boverket att det behövs en utpekad organisation för koordinering av svenska aktörer som arbetar i enlighet med NEB. Koordinering behövs också för att övergripande följa det europeiska arbetet. Utpekad organisation bör vara samma som den nationella kontaktpunkten. Boverket kan vara denna aktör.

Grundläggande information om nationell kontaktpunkt och enkel information om NEB kan publiceras på boverket.se samt hallbarstad.se. För detaljerat information bör hänvisas till EU:s informationskanaler

Information om finansieringsmöjligheter bör genom Rådet för hållbara städer samordnas av myndigheter som ansvarar för forsknings- och innovationsstöd.

Nordisk samordning behövs och bör fortsatt gå genom Nordiska ministerrådet.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se